BIBLIOTECA MARCEL·LÍ DOMINGO
Recull de premsa local i comarcal

CONSIDERACIONES SOBRE TORTOSA ROMANA

Per MARGARIDA GENERA I MONELLS

Detall d'un fragment de ceràmica aparegudo en els nivells inferiors de les excavacions de la plaça de l'Olivera

Son encara molt poques les dades que coneixem fins ara, que ens aporten una informació prou sòlida sobre el primer poblament de Tortosa. No obstant això, textos d'autors antics, que han arribat als nostres dies ens informen de l'existència d'una població, que si be la seva situació no la tenim ben confirmada arqueològicament és de suposar que si no es troba dins dels límits de la Tortosa actual, no degue estar gaire lluny.

Entre ells cal esmentar Avié (volsinii-Eizíria S IV dC). Avié és l'autor de l'Ora maritima, poema que va dedicar a un amic seu. Aquesta obra es basa en escrits més antics, particularment del periple Marsellès escrit vers el 530 a C. Es tracta d'un viatge marítim de Tartessos a Marsella, on figura una descripció de tota la costa.

Dins d'aquest periple es cita TYRICHAE, mercat de l'Ebre, situada més amunt de la desembocadura de l'Ebre, llom la identifica amb Tortosa.

Una altra font antiga que fa referencia a aquesta població és l'obra d'Estrabó. Estrabó va néixer a Amasia (Capadocia) l'any 65 a C i va morir aproximadament l'any 20 d C. Va escriure una geografia que s'ha conservat fins ara gairebé completa. Quan fa referencia als països d'occident es basa en altres autors més antics. Per totes aquestes raons, Estrabó és la font més important de tota la geografia antiga sobretot d'Iberia, ja que la tracta en tot el seu conjunt. En el seu llibre III, cap. 4,6 cita Δέρτωσα κατοικία. Això significa "colònia", però també cap interpretar-se com a ciutat en sentit general.

Els vasos de Vicarello, també anomenats Apolinaris, són uns vasos d'argent de tipus votius que degueren ser oferts al deu Apolo, trobats a la font medicinal de Vicarello (Toscana-Itàlia). Aquests vasos que eren transportats pels viatgers a l'emprendre el llarg camí porten gravats els itineraris que semblen correspondre amb els descrits per Estrabó. En un d'ells figura la llista de poblacions per on passava la via de Gades a Roma amb les milles corresponents. Dins d'aquest itinerari es troba el nom Dertosam, entre els d'Intibilim i Subsaltum.

Per altra banda, en diferents indrets de la ciutat de Tortosa trobem repartit diversos elements de gran interès arqueològic, formant part de les construccions actuals. Entre les peces més importants cal esmentar una sèrie de làpides amb inscripcions llatines que fan referència a aquesta població, que són un document valiosíssim per al coneixement de la història de Tortosa. En aquests moments tenim notícia de l'existència de més d'una vintena de localitzades a la major part d'elles figuren personatges amb càrrecs públics que degueren pertànyer a la ciutat de Tortosa, tal com es fa constar d'una manera fefaent en la que posem com exemple (1) i que tota podem encara contemplar encastada en la torre de la Seu al costat de la plaça de Santa Anna, o be en una altra recollida en un indret no gaire llun de l'anterior (2).

També cal recordar que al llarg dels anys s'han anat produint diferentes troballes arqueològiques, sobretot a l'hom de dur a terme treballs de construcció en diferents indrets de la ciutat, però que malauradament no van ser objecte de cap estudi sistemàtic.

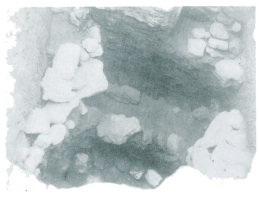

Excavacions de la plaça de l'Olivera
Detall de les construccions aparegudes dins la cala II

Així doncs, malgrat disposar de tota aquesta elements, entre d'altres que en aquesta moment no ens referim, com és la numismàtica, per exemple, dins de la ciutat de Tortosa fins fa molt poc encara no s'ha portat a terme cap estudi arqueològic programat i realitzat de forma sistemàtica. Es per això, que des del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya s'està elaborant un programa d'actuacions en diferents

Prospeccions arqueològiques a Costa de Capellans

punts d'aquesta població amb l'objecte d'obtenir la suficient informació que ens permeti conèixer amb més precisió i rigor científic els orígens de la nostra ciutat. Aquestes intervencions en el camp de l'arqueologia, comptant amb la col.laboració de l'Ajuntament de Tortosa, fa més d'un any que ha iniciat en una primera etapa efectuant sondejos en indrets que ofereixen un particular interès. Entre aquesta estudis ja realitzats cal esmentar els de la plaça de l'Olivera o de Nostra Senyora de la Cinta abans de la realització de les obres de remodelació d'aquesta plaça.

La importancia d'aquesta treballs es deu principalment al fet de tractar-se de les primeres excavacions arqueològiques realitzades a Tortosa, seguint tal com hem dit abans, un programa i una metodologia precisa. De moment s'han excavat 3 cales de 2 x 3 i principalment denominada III, on s'han assolit més de 6 metres de potència estratigràfica, s'han posat al descobert diverses estructures i materials que corresponen a diferents etapes de la història de Tortosa des de l'actualitat fins el s II de la nostra Era.

Un altre punt on s'ha treballat molt recentment és a Costa de Capellans, concretament en el solar corresponent a la casa núm. 4, on un cop retirat tot l'enderroc de les vivendes abans existents es va posar al descobert una construcció subterrània que consta de 2 cambres que es comuniquen entre si, recobertes per tres voltes de canó.

En el trespol de dues d'aquestes naus es van obrir 2 cales. En una es va posar al descobert les restes d'un paviment. Entre el material arqueològic recollit cal esmentar dos fragments de ceràmica romana.

Per últim, al llarg de les primeres setmanes del proppassat mes de juliol es va fer un sondeig arqueològic en el solar, on es troba la casa que per tradició oral es coneix com l'antiga sinagoga dels jueus, emplaçada en el barri de Remolins, al costat del desaparegut Portal de Vimpençol, a uns 2 m. de la muralla.

Els objectius d'aquestes exploracions foren els següents:

- La comprovació de la funció real d'aquest edifici.
- Tractar de cercar la delimitació de les muralles i portalades actualment desaparegudes.
- Comprovació dels límits de la ciutat romana.

Malgrat s'hagi treballat gairebé 3 setmanes en aquest últim indret, pensem prosseguir les tasques més endavant ja que fins ara s'han localitzat tres metres de sobreposició d'elementa, que no ens han permès acabar. Doncs, abans de seguir excavant a profunditat s'ha de completar l'estudi de les diferents estructures en extensió. No obstant això, ens ha permès saber que l'ocupació d'aquest sector de Remolins remunta més segles dels que hom creia.

Així, doncs, encara llun de poder arribar a unes conclusions prou sòlides, amb l'esforç del treball i la il.lusió de saber alguna cosa més sobre els nostres avantpassats, dia a dia ens anem aproximant al coneixement dels antics pobladors de Tortosa.

(1) P VAL DIONISIO – VI VIR AVG – CVI ORD DERTOSAI – OB MERITA EIVS – AEDILIC HONORES – DECRETVT – P VAL PARDVS LIB – VI VIR AVG – PATRONO OPTIMO

(2) M. A ELIO M – GAL GRACIL – QVARSTORILEG – AVGVSTI – DERTOSANI PATRONO

Detall de les prospeccions arqueològiques a la "Sinagoga"

Font: biblioteca.tortosa.cat